

AMICULU FAMILIEI.

FOIA BISEPTEMENARIA

PENTRU

INSTRUCTIUNE si DISTRACTIUNE.

Va estî in 1/13 si 15/27 di a fie-carei lune. — Pretiulu de prenumeratiune pre unu anu intregu e 4 fl.

v. a. [10 franci — lei noi] pre unu cursu semestralu 2 fl. v. a. [5 franci — lei noi.]

MUM'A si COPILULU.

— Consideratiuni pedagogice-didactice. *) —

Prim'a institutore a copilului este mum'a.

Copilasiulu e atâtu de delicatu: elu are trebuintia se fia asiâ de bine intielesu, asiâ de perfectu presentîtu, si asiâ de multu iubitu! Din anim'a mumei s'ale va trece binele si adevverulu cã prin intuitiune in anima lui.

„Suntu multi impregiurulu légânului, dice Michelet, si cu tôte acestea scen'a e solitara, totulu se petrece numai intre ea si elu.“

Inainte precum si dupa nascere, elu traesce din vieti'a ei, imparte impresiunile si cugetarile ei. Lantiulu dintre materia si ce'a ce numimu spiritulu este asiâ de strênsu încâtu: in sênnulu mamei, copilulu suferu inconscientu de dorerile si gresielele ei, in acel'asi tempu pre candu circula prin vinele mamei licidulu nutritoriu, copilulu se va desvôltã mai nesanetosu, mai puçinu frumosu, mai puçinu blându, mai puçinu curatu. Organele copilului trebuie se se desvôlte in iubire cã intr'unu receptacolu demnu de marea opera incredintiata mumei, care e de a formã unu omu.

Femei'a este unu templu, in care se celebrêza misteriulu celu mai profundu alu naturei. — Dela dens'a atêrna dara a nu se profaná ace'a vieti'a noua, care nu este a ei si pre care este detóre se o prepare pentru fericire. Cea de antâtu directiune de datu germenului este o fapta materna. Mam'a

studiêza sêu presimte in copilasiulu seu instinctele inteligentiei, dens'a trebuie se secundeze desvôltarea loru morala; mum'a cauta se satisfaca trebuintiele lui materiale si morale, din ce in ce mai puçinu restrînse, din ce in ce mai definite; dela ea atêrna a nu apropiã de privirea lui decâtu obiecte armoniose, modelându-i sufletulu si, dedându-lu cu frumosulu, se-i inspire sêntimentulu ordinei.

Cãti pãinti nu atêtia curiositatea copilasi-loru si chiar' spaim'a loru, dându-le in mâni nescu jucarii urite si fora gustu! cãti nu-si amusa copilulu prin strigate sêu sgômote neasceptate cari surprindu sêntiurile si sguduescu organismulu lui delicatu! Copilulu este o sensitiva si miculu lui creeru in genere se ramifica in directiunea ce îi se dã. Trebuie se alungãmu din sufletulu lui suferinti'a, dar' se alungãmu si capriçiuulu. Déca striga mâniosu, lucru care se intempla, este inutilu de a cautã ore 'ntregi se-lu liniscimu. Copilulu este unu omu in miniatura; se nu uitãmu dara cã ómenii credu cã suntu cu atâtu mai nenorociti cu cãtu suferinti'a loru este mai multu observata, si se nu-i creamu astfelu suferentie imaginarie; copilulu se liniscesce candu e singuru, si seninatatea ce a dobânditu remane una impresiune nestêrsa in tóta vieti'a lui.

Intre mama si copilu esista unu felu de magnetismu extraordinariu, prin care ei se intielegu. Elu traesce prin ea, ea traesce prin elu; unu lantiu puternicu îi unesce: amorulu; si amorulu este celu mai bunu institutore.

„Prim'a manifestatiune a copilului, dice Froebel, este forti'a. Forti'a provóca

*) A se vedê si articulu „Mum'a“ diu nrulu 1.

resistinti'a; de aici primul strigatu alu copilului. Elu dà cu piciorulu in ce'a-ce 'i se pare unu obstacolu; tiene 'n mâna obiectulu ce i-a esítu inainte, si decisiunea se descépta. — Pre lângá gradulu de desvoltare dobânditu prin putere, se adaugu inmediatu primele semne despre desvoltarea sentiementului de bunu traiu. De aci, bucuri'a ce esprima copilulu aflându-se intr'o temperatura dulce, incungiuratu de seninatate, de lumina, de fragesime. — A incungiurá pe copilu fisicesce, moralmente si intelectualmente, cu aeru curatu si lumina senina: éta educatiunea.

Cine va poté dér' cunósce pre unu copilu mai bine decâtu mum'a lui? — Acésta femeia care, diu'a si nóptea plecata spre dânsulu, 'lu simte traindu si traesce cu elu prin iubire, — ea, care informéza pre fie-care minutu despre ce'a-ce vré copilulu, despre binele ce póte se-i face: éta educatórea, éta institutórea, unica pentru copilu! . . . Copilulu vré se traésca, vré se se misisce, vré apoi se-si marésca cerculu, vré se cunósca, vré se semta necontentitu mai multu; cine 'i va aretá, dar' calea?

Catra mum'a lui se adreséza elu.

Mum'a trebue se-i arete mai antâiu obiectele cele mai simple; se-i adauga cunoscintiele si impresiunile treptatu; lucrurile complicate si independente de dânsulu, 'lu voru gená, pentru-cá miculu copilu nu este in stare se le analizeze. — Singur'a lui dorintia este se sfârame spre a poté cunósce, si instinctulu destructiunei, celu mai teribilu din tóte, este acel'a pe care mum'a este detóre a face se nu-lu desvólte copilulu seu. Obicînuésca-lu a grupá obiecte elementare; copilulu va fí multiamitu, pentru-cá acele obiecte voru fí intielese de mintea lui si fiendu-cá elu va poté se creeze ceva. — Instinctulu tuturoru omeniloru este se cunósca, si spre a cunósce se cere se potemu intielege; apoi vremu se producemu, se creâmu. Omulu este prin escelintia creatoriu; si legea progresului, pe care atâtea reactiuni de tóte formele si din tóte epocele au necunoscut'o si negat'o asiá de desu, acésta lege ni se pare indiscutabila si demonstrata inca una-data prin instinctulu universalu alu rasei umane. — Creându, copilulu intra in posesiunea individualitatiei s'ale; 'si afirma personalitatea. Dar' candu creéza are trebuintia de unu judecatoriu care se-i apreçieze oper'a.

Elu alérge la mum'a lui, 'i aréta ce a facutu, o încérca, o provóca se-lu admire séu se-lu critice.

Educatiunea prin mame nu este numai o cestiune morala si filosofica: cele mai bune asile de copii gasiti suntu nesce ceteria. — Unu quartu, chiar' d'entre copiii dâsi fericiti, moru inainte de doi ani. Ei bine, s'a insielatu natur'a? Nu, fora indoiéla. Dar' mamele nu scíu se fia institutóre. Mic'a flóre se vestediesce, se usca si cade. — Si-apoi déca nu se palesce pâna la 7 ani . . . etatea de 7, 8 si 9 este etatea ingrata. O! se ne gândimu bine, si se ne judecâmu pre noi inainte de a condamnă natur'a. Déca la 7 ani vomu tractá pe copilu mai seriosu, copilulu va traí. In faci'a lui viéti'a este deschisa, viétia anevoiósa; pare cá amu voi se-i facemu calea mai usióra, si oprimu pe bietulu copilu in midiloculu desvoltarei sale; in tempu de multe óre 'lu silímu la o nemisicare complecta; 'i-i bagâmu in capu cu sil'a atâtea cuvinte pe cari nu le intielege si atâtea idei pe cari din fericire le intielege si mai puçinu. De aici resulta desgustulu, caosulu, descuragiarea de studiu pentru totudeaum'a.

Uciderea instinctului de exercitiu, ratecírea curiositatiei, desvoltarea fientiei dirigiata in sensu contrariu, tóte astea producu suferinti'a. Copilulu nu cunósce natur'a reului ce semte, dar' incepe se cugete cá ómenii suntu si cá lumea este trista. Rumenél'a obrajiloru sei dispare; fisionomi'a lui pórtá urmele violentiei ce i-se face si ale educatiunei gresite ce i-se dà. Déca o mâna luminata ar' stá lângá dânsulu, ar' semti cu dânsulu, l'ar' instruí ea singura, déca ar' ghíci candu piciorasiele lui ceru se alerge, cá plamánií lui au trebuintia de aeru liberu si creerulu seu de repausu, atunci amu avé ómeni si femei!

Se formâmu deci mume!

„Voru trebuí, díce totu Michelet, multi ani de transitiune pierduti, lucrári mici, fórte scurte, si fórte usióre, misicari si fapte in acel'a-si tempu.“

Se nu uitâmu cá copilulu este eminaminte sensibilu si se-lu crescemu intr'unu mediu armonicu; sufletulu acestui mediu este mum'a.

Invetie dar' mum'a se-si face detori'a din convingere, si nu din sila: éca totulu!

Eugenia P.

La o copila.

I.

Tenera fetitia,
Dulce porumbitia,
Fericirea mea!
Fost'ai tu unu visu
Dulce din Elisu,
Séu o floricea?

Si a mea sperantia,
Venitoriu si viétia:
Doru se prefacú.

Ai fostu multu frumósa,
Dulce, gratiósá,
Plina de 'ncantare
Cá si-o fantasia,
Ce in poesia
Poetulu o are.

Precum se topesce
Flórea ce 'nffloresce
De alu ernei ventu
Astfelu copilitia,
Scump'a mea stelitia,
Te-ai stinsu in mormentu.

Dar' nenorocire,
Cáci a ta zimbire
Iute disparú!

Angeru pre pamentu,
Si in ceriulu santu
Totu angeru vei fi:
Io 'n a mea viétia
Fora de dulcétia
Te voiú totu geli.

II.

Floricea, mándra flóre!
Prea curfínd esisi la sóre:
Ceriulu seninu se 'norá.
Néu'a lumea inundá,
Sórele s'ascunse 'n cétia:
Vai de jun'a ta viétia!

Plecási fruntea floricea,
Tremurái, te prinse frica;
Priviai sórele cum trece,
Cum te stringe mórtea rece;
Si trecusi plângându cu doru
Cá unu fulgu de nea usioru...

III.

Dulce mi-fú viétia, draga! lángra tine,
Candu sorbiam placerea dileloru divine,
Candu la sinu-ti fragedu visám cá traescu,
Si unu dulce nume sciám cá iubescu.

I-mi zimbíá atuncea venitoriu lu blándu,
Tu ocupái numái veselulu meu gándu;
Inse adí, copila, tóte au trecutu!
Tu te-ai dusu din viétia, eu plángu ce-am pierdatu.

Ce se fia ore, de asiá usioru
Fericirea 'n lume se prefacé 'n doru?
Dorulu linu se schimba, vai, in dureri grele,
Si viétia dulce in amara gele?

A placerei miere devine veninu,
Zimbirea cea dulce unu amaru suspinu,
Floricea mándra unu cotoru devine,
Animiór'a juna-o tolba de suspine. . . .

V. B. Muntelescu.

BRAND'A

séu

NUNT'A FATALA.

— Schitia din emigrarea lui Dragosiu. —

(Continuare.)

Angerulu mantuirei.

Prinsórea, in carea se aflá Brand'a erá intr'anu
turnu alu castelului, lipitu de unu tiermure alu Sere-
tului — chiar' la gur'a riului, numitu mai tardiu Mol-
dav'a.

Norii ceriului erát desi si negri si se pareau cá
voru se cadia de grei si din candu in candu numai se
vedeá câte o radia, care strábateá pâna la ochii Bran-
dei.

Inchisórea ei erá luminata de-o lampa abia ar-
dienda, acarei licurire melancolica luminá pre serman'a
prinsoniera, acarei'a ochi innotau in lacrime.

Sub greutatea atátoru eveneminte triste, cugetându
la trecutul celu splendidu, adese-ori se consoléza ne-
fericitulu.

Cu atari cugete se ocupá Brand'a si 'si aflá o pla-
cere deosebita aducându-și a-minte de trecutul ei in-
floritu, pre care 'lu nimici o mâna tirana.

Cufundata in visuri dulci, cari 'i representau in
imagini fidele patri'a, vatr'a parintiésca, jocurile prunciei
s. a. stá Brand'a cá inmarmurita pre patulu ei celu
aspru din prinsóre.

Splendórea festivitatiei sale nuptiali, la care por-
nise dela cas'a tatalui ei, erá depinsa in colori vii, asié
incátu se credeá cá desceptata din visu prin strigatele
de bucuria a poporului bene-dispusu, care urrá viétia
fericita domnei loru.

Visulu ei a fostu asié de vtu si de chiaru, incátu
venindu-si in ori, nu fu in stare de-a distinge bine, care
din dóue este adeverata, visulu séu inchisórea, in care
se aflá; trecutul si fericirea, séu realitatea trista de
a fi sclava?! Dar' realitatea i-se aretà indata in tóta
marimea ei fatala.

Diadema, de unu luciu gáfedu, luminata de diarea
lampei, imprasciá unu lustru mare. Cu dispretiu privi
Brand'a donurile aduse pentru dens'a, si sarutá plina
de intimitate velulu romanescu. Misicata adâncu, scóse
o cruciulitia din gingasiu-i sinu, si se jorá pre acestu
semnu mantuitoriu, cá mai bine va mori pentru religia-
ne si patria si 'si va aflá morméntulu in undele Sere-
tului, decátu se fia mirés'a acestui tataru.

Transfigurata, cá o sánta, se apropiá de murii in-
chisorei, 'si scrise in unu anghiu numele seu, istori'a sa
nefericita si „adioulu“ seu catra departatulu ei mire:
Bogdanu, — precum si dorinti'a de a-si sférsi viétia
in undele Seretului, carele o va duce la malulu patriei
s'ale.

Dorerea insoçita de unu torinte de lacrimi 'i ina-
dusi vocea, si unu somnu linu luá in braçia pre fru-
mós'a sclava.

Negritu, insarcinatu de Harabonu de a ingrigi de
pregatirile nuptiali, nevediatu de nime se furisiá in in-
chisóre. Cugetulu de a vedé pre acésta juna fétá in
braçiale monstrului de tataru, avú o influintia ingrozit-
tória asupr'a betranului.

Ne-aflându-se in chiaru cu interiorulu prinsórei,
'si aruncá privirile cá spaimentatu in tóte partile si
observá cele scrise in anghiu. O ideia luminata 'i veni
in minte betranului.

Elu sciá acum cá, cine si de ce origine este acésta
sclava crestina. Cá romanu, desi nu avé sciintia multa,

totusi scia numele fetei lui Susmanu, precum si logodn'a ei cu Bogdanu. Fora de a se misica stete betranulu, necreindu ochiloru sei. Dupa-ce fu domnu situatiunei acesteia, cugeta seriosu asupr'a momentuosei pusetiuni, in care se afla fet'a romana, si tempulu imperiosu 'lu face a se decide. Elu conta la eroismulu fiului seu Gramini, in unu periclu ca acest'a.

Densulu nu scia nemicu despre ace'a, ca fiulu seu a joratu lui Calimanu de a scapa pe Brand'a, si care nu lasa nici unu momentu de-a trece fora de a proiecta asupr'a mantuirei ei.

Desi mai tote planurile lui Gramini se paru a nu-lu duce la vre-unu resultatu, totusi audiendu intentiunea lui Harabonu de a lua in casatoria pre Brand'a, se decise a o mantui, chiar' de ar' platit cu vieti'a sa acesta cutezare.

Gramini, carele scia bine, catu de precaria este ori si ce intardiare, veni in Romidav'a, cu intentiunea, de-a descoperi parintelui seu planulu proiectatu de-a o scapa, la ce 'lu incuragia joramentulu si foculu animei s'ale.

Negrilo, cufundatu in cugetari, parasindu inchisorea se intalni cu fiulu seu Gramini tocmai la intrare in castelu, si acest'a convenire 'i fu forte asceptata si placuta.

Grab'a, cu care ambii 'si descoperira unulu altuia planurile, 'i facura a lua o pusetiune decisiva indata.

Or'a si modulu convenirei loru fura determinate, si fie-carele merse la afacerile s'ale, spre a lua mesurile discutate asupra mantuirei Brandei. — Apropierea nopției le promite rezultate mari.

Fugarii.

Sorele apunatoriu auria cu radiele s'ale ultime vurfurile muntloru Pionu si Rareu, si strabatē ca pre furisiu si printre grilele inchisorei intunecoase, unde o anima juna 'si comparā vieti'a cu sorele apunatoriu, si 'si luā adio dela vieti'a acest'a pamentesca ca cu atatu mai tare se straluceasca in ce'alalta vieti'a.

Cufundata in meditari seriose, 'si consacra acest'a vergura momintele s'ale ultime reminiscintiei placute a amantelui seu, departe in patri'a frumosa. In modestia ei ingenuchia si dise rogatiunile, — unia ei consolare si mantuire.

Din contemplarea ei o desceptara nesce pasi, cari se paru a se totu apropiā de usia. Usia se deschise si — intrā Negrilo.

Ea 'lu saluta cu bucuria. In ochii lui imbetraniti joca o lacrima de bucuria, care de multi ani nu i s'a aretatu.

„Fetitia“ o agrai Negrilo, cu expresiunea confidentiala, la care se sentiā indreptatitu in urm'a betranetiei sale si in urm'a datinei romane de a se agrai conationalii intre sene — „fetitia! precādu celea de antai radie ale demanetiei ti se voru areta, si tu te vei afla in o stare libera. Tie 'ti e destinatu tronulu Cumaniei,

inaintea carui'a monstruosulu tataru 'si pleca genunchiulu.“

„Eu vediu, ca alta scapare nu-e, eu me supunu sortiei!“ dise Brand'a.

Negrilo nepresupunēdu si nesciendu, ca ce va se intielega ea prin aceste, o asculta cu mirare.

„Eu sum gata“ dise apoi erasi ea, „de a imbraciosia pre tataru ca pre unu sociu, dar' se mi-se conceda de a fi imbracata in portulu meu nationalu, acoperita cu velulu, pre care iubita mea maica mi fa facutu.“

Negrilo mai inghiachia la audiulu acestoru cuvinte. Elu scia ca un'a atare decisiune este o urmare a desperatiunei. Betranulu fu misicatu pana la anima. Apuca, cam cu violentia man'a fetei si mai fora de voi'a ei o duse in anghiulu inchisorei, unde era inscriptiunea, si aruncandu-se in genunchi incepū:

„Domn'a romaniloru! momentulu scaparei a sositu! Se scii ca si prin vinele mele curge sange romanescu. Suferintiele si lacrimele tale suntu cu multu mai puternice decatu fierulu ucidietoriu alu tiranului, care joca asupr'a capului meu. — Eu si fiulu meu am luatutote mesurile pentru de a te scapa, si acest'a inca astadi trebue a o executā. Petr'a, in care ti-ai sapatu numele teu, este locul scaparei tale. O cale subterana, numai mie cunoscuta, merge de aici pana la tiermulu de dincolo alu Seretului, si de acolo mi de cai necunoscute conducu catra Maramuresiu.“

Cine ar' fi in stare se descrie bucuria si multamirea, cari cuprinsera anima junii? Nesperādu scapare, se fia totusi mantuita! Dar' cugetādu ea la pericolele, cu cari pote fi imprennata o atare intreprindere, 'si pierdu tota sperantia de o reusita posibila.

Usia intre aceste se deschise de nou si unu june imbracatu in vestminte de tataru intrā. La vederea acestuia Brand'a incremeni.

„Nu-ti fia frica!“ dise Gramini — caci elu intrase — in tonu solemn, — da si te imbraca in vestmintele aceste“ dise elu, dādu-i o uniforma tatarasca.

Din noptea fatala, in care cadiuse Brand'a in manile tatarloru ca sclava, dens'a nu mai veduse pana acum pre acestu june. Fiintia ei misicata de frica si dorere, o porta imprimata adēnu in anima si cugetulu seu. Sperantia de a fi mantuita i adause o frumsetia noua si asiā escita si mai tare foculu amorului in anima lui Gramini. Visurile farmecatorie ale junelui nu tienura multu.

* * *

Precādu se ocupa Brand'a cu imbracarea noiei uniforme, o ochire ascunsa alui Negrilo duse pre june in anghiulu, unde potu ceti si elu inscriptiunea. Gramini intielese numai decatu insemnatarea ei. Unu fulgeru i strabatū resolutu-i pieptu, „Fia-carele din noi“ — dise Negrilo intrerupēdu tacerea, „are de a indeplini una detorintia ponderosa. Detorintia ta este de a ajuta fuga, er' a mea de a remane si a-mi petrece restulu vietiei rogādu-me pentru mantuirea vōstra. Deca asiū merge

și eu cu voi, atunci pôte că numai vi-asiu întârziă fug'a și asiu acceleră apunerea vóstră. Ddieu din ceriu, carele și in midiloculu furtuneloru protege natiunea nostra contra barbariloru, ve va conduce și pre voi ferice la portulu mantuirei. Amiculu meu Hum'a vi va stá intru ajutoriu vóue că și unu parinte. Elu ve ascépta cu doi cái iuti. Elu ve va conduce. Detorinti'a ta fiulu meu este, de a pastrá onórea și viéti'a tenerei domnitória cu sacrificarea ta propria. Eu te juru pre Domnedieu celu atotupoternicu, caruia ve incredintiezu eu pre voi, că se stai in ajutoriu acestei nefericite, cu credintia și coscientiositate. Domnedieu se ve conduca!

Descoperirea originii Brandei și vorbirea incuragiatoria a betranului, ocupau acum forte sufletulu lui Gramini.

„Tata!“ dise elu cu decidere, „voiu remané eu in loculu DTale aici, mergi DTa cu acésta juna in patri'a ei.“

„Fiiule!“ i reflectá betranulu, „eu sum acum slabu și betranu. Debilitatea mea ar' fi unu midilocu de a cadé prinsu in mânilor tatariloru.“

„Aici, mân'a mea, tata!“ strigá junele entusiasmatu și convinsu despre insemnatatea ajutoriului seu.

Pétr'a, in care Brand'a 'și scrise numele și istori'a s'a nefericita, fú restornata. Vergur'a privi inca odata cu frica in giuru, că și cum se-ar' fi tienutu de a fi vedinta de cineva, a-carui limba debile ar' fi potutu se o tradeze, apoi pasi cu incredere catra Gramini, i prinse cu violintia man'a si-lu întrebá plina de dorere, redicându-si frumosii sei ochi in susu: „Spune-mi! ce s'a intemplatu cu Calimanu, cu iubitul meu unchiu?“

„In presinti'a lui am joratu“ dise elu, „de a te scapá.“

Unu suspinu esi din pieptulu ei virginalu. — Cu sfiala urmá ea tenerului, care o conducea tienându-se de mâna. Loru li urmá binecuvântarea lui Negrilo plinu de bucuria și resunetulu celu poternicu alu petrei, care o resturná pre gur'a calei subterane.

Negrilo apoi ingenunchiá și multiamí lui Ddieu mantuitorulu nenorocitoru. Dupa câteva minute unu sunetu de buciumu se audi, care erá semnalulu, că fugarii au ajunsu la tiermurulu din colo a riului Seretu. Unic'a dorintia a betranului erá: că Ddieu se scutéscă pe fugari de ori-ce nenorocire, ér' lui se-i deie curagiu de a suportá cu constantia furia tiranului.

Brand'a in braçiele lui Gramini, urmându pre caleusulu Hum'a pre cái necunoscute catra patri'a dorita, cascadegá poteri nóue. Uniform'a ei tataréscă o asigurá de ori-ce atacu din partea tatariloru in casulu déca ar' conveni cu ei.

(Va urmá.)

PE UNU BILETU.

O anima senina in tempu de fericeire,
Rabdare și sperantia, candu ai nefericire,
Iubire de-a ta limba, de patria, natiune
Aceste diamante viéti'a-ti incunune.

Constantinu Morariu.

UNU DIAMANTU IN NESIPU.

Conversatiune estetica-critica asupra productelor
unui june poetu romanu.*)

I. Cine n'a cetitu vreodata, ori n'a auditu macaru, despre fabulósele colonie de auru și diamante din Californi'a cumu si despre celea din Americ'a-de-médiadi, situate cátra Capulu-bunei-sperantie? Faim'a loru suná dintru inceputu că minunile palatiuriloru și avutiiloru din romantiulu orientale „O miia și un'a de nopti.“ Pareá necredibile. Desi atari avutie immense ale naturei gadaliea sentirile, incantá urechile, sternieá poft'a de averi, și casioná visuri de Nabobi multor'a din lumea nóstră atátu de materiale, potere-amu dice, prea de totu materiale: totusi dintru antaiu totu lucrulu le veniea de necrediutu omeniloru.

Si cu tóte acestea ele aieva au existatu și esista. Acele fabulóse mine de auru și colonie de diamante suntu adi realitate. Mam'a natura creatória produse și depuse in sinulu seu pre sém'a fiiloru pamentului felu de felu de avutie și pretiosetati, cari adese remanu ascunse tempuri indelungi, sute și miie de ani, ba unele dóra chiaru pentru totdeun'a. Se poftescu scrutári și cautári, impregiurári mai ferici, aórea unu incidentu norocosu, pentru că ele se se descópera și se ajunga a fi folositorie ómenimei.

Nu numai inse cu donurile materiali ale naturei stá lucrulu asiá, ci și cu cele spirituali. Câte mari talente firesci, că totu atáte diamante nestimate, nu le-a ingropatu sórtea loru vitrega sub imal'a ignorantiei și neculturei! Intr'adeveru din acestu punctu de vedere 'tívine se dai dreptu celoru ce tienu, că unu destinu fatalu direge tóte in lume.

Se nu ni se obiecte, că talentele mari, genii mari 'și frangu ele incesi și ei insisi calea gloriei de a fi luminatu că nescé meteori celu pucinu pre unu momentu, ómenimei preste totu și popóra-loru in parte, cărările de percursu prin labirintulu vietiei. Asertulu acest'a e adevératu și nu prea. Geniele, talentele, mintile mari inea fura și suntu ajutate, trebuie se fia ajutate de ómeni și impregiurári, spre a nu remané sterpe, neproductive și asia-dicéndu inmortate de vie. De aceea ne mai place cealalta acioma, adevérata prin istori'a secelor, dupa carea tempurile 'și producu ómenii lor, barbarii lor.

II. Tóte acestea cadre se nimerescu și la starea trecuta a natiunei romane, și multu puçinu chiaru și la cea presenta.

Câte sute și miie de talente eminenti, nascute in sinulu poporului nostru, cari pôte aru fi stralucitu cu lumina neperitoria pre orizontele romanimei și ómeniei, se inmortatara sub greutatea nefericiriloru și de-

*) Disertatiunea presenta fuse destinata a se prelege la adunarea gen. a „Asociatiunei romane transilv.“, tienuta in Siedisiór'a; déra pusa pe posta in 2 Augustu n., ajunsu din Clusiu la loculu destinatiunei sale — lucru p'aci necredibile! — abia a patr'a di.

sastrelor lui milenarie! Căți se molipsira, înglodara și perdura pentru totdeauna și dorere se molipsescu, îngloda și pierdu, între cercustările nefavorabile și asta-di din diamantii acestei adeverate colonie de diamanti spirituali!

Nu esagerăm. Nu suntem sedusi de amóre esalată cătra natiunea, de care a ne tiené ne simțim fericiți. Dera nici n'avem trebuința de esagerări și esalări. Insi-si strainii nepartiali sunt de acord intru a apretii și recunósce escelentile calități spirituale, intelectuali și ale animei, cu cari Romanul e dotat în parte de la natura, și cari în parte le are, credem, că ereditate avitică din cultur'a strabunilor. Dă; pentru că insusirile nobili de rasa și cultura, după legile generale ale firei, încă se erediésu, pentru că „sangele neciodată nu se face apă.“ Intre cei multi straini se auzim numai pe unicul Hoffmann, geografu germanu, celu ce înainte de acést'a mai cu unu jumătate de seclu s'ria despre noi aceste*):

„Din poporul românesc se desvólta capete, cari sunt clasice și ar' poté fi de poezi și sculptori întrebuințate, că modele; capete, cari și în interiorul lor ascundu aceea, ce aréta exteriorul; pentru că cuprindere mai rapede, mintea mai deschisă, judecata mai ageră împreunată cu indemanatatea în portare, decum aréta unei chiaru și Romanul celu mai de josu, nu se afla nicăiri. Acestu poporu, odată intrunitu și aventatu la civilizatiunea cea mai înaltă, ar' fi aptu de a stă în fruntea culturai spirituale a omenimei. Și spre a implé mesur'a, chiaru și limb'a lui e atâtu de sonoră și bogată, încatu ea desclinitu ar' conveni poporului celui mai cultu de pre pamentu.“

Eca, cumu ne judeca, între mai multi alții unu strainu dreptu și nepartitoriu!

III. Fia-ne permis a aréta în scurte liniamente și a presentá onoratului publicu romanu unu atare diamantu din sinulu nostru. Estu diamantu, după modesta-ne parere, n'astépta decâtu a fi redicatu din nesipu și de a fi ajutoratu spre a se poté polei, pentru că densusu se stralucésca odată că luminele unui briliantu din cele mai pretiósse pre ceriula literaturai nóstre poetice.

Junelul nostru adeptu alu Museloru acestea încă pre timpulu studiiloru lui gimnasiali 'i dederă sarutarea lor. De atunci și pēna astadi lir'a lui în decursu de preste patru ani suna neincetatu, cordele-i doiosu vibrátorie scotiendu sunete din cele mai intime, delicate și armoniósse.

Cântecelul lui cele mai multe, că se nu dicem mai câte tóte, atesta apriatu, că cantaretiulu e unu depusertariu fidelu alu ideiloru eterne, alu tesaurulu celui mai pretiosu ce omenimea posedé și carele stă în ideele bunului, adeveratului, frumosului; atesta, că în peptulu lui locuiesce unu sufletu frumosu generos, nobiliminte semtitoriu; atesta, că imbrăciséza asiadicēdu întregu universulu, și în foculu carei amóre semt și resemte caldurosu, mai ferbinte stările impregiuru ale acestei lumi și ale vietiei omenesci, și acestu simtimentu alu seu prin mediulocu poeziei, prin graiu, 'lu scie și reproduce immediatu. Scurtu: în junele nostru avem de a face cu unu adevratu talentu poeticu.

Nu avem de cugetu a face cu acést'a ocaziune critica în tóta form'a s'a asupr'a poeziiloru poetului nostru; una atare nici că ne ar' fi în potința de astadata. Destulu de numerósele lui poezii nu sunt încă a-

dunate; ne stau în aintene abia vre patruzeci cincideci din ele, respite prin foile literarie-beletristice „Familia“, „Amiculu familiei“, „Predicatoriulu saténului romanu“, „Fóiele saténului romanu“ și „Siedietórea“. Dér' câteva scurte reflesiuni atâtu asupr'a unor adeverate frumóssetie câtu și asupr'a câtorva defecte ale loru încă voru fi, sperám, de órecare interese și folosu pentru ascultariu au cetitoriu întocmai, că și pentru auctoriu. Estu modu, după acsion'a „miscere utile dulci“, sperám a delectá și instruí totodată.

Incepem cu partea bună, cu laturea luminósă și incantátoria a poemelor din vorba.

IV. Cine din noi nu s'a simțitu în primavér'a vietiei sale macaru câte pe o clipita dóue aprinsu de sacurul focu alu poeziei? Juneti'a este etatea poeziei. Fantasia vivace, iubire fierbinte, însufletire rapede; éca ce o caracterisa. Și din fantasia, iubire, însufletire procede poezi'a că ori-care creatiune. Insi natura neanimată, cându sosese suav'a primavéra cu cantaretiile paduriloru, cu florile campiloru, cu sórele dulcé de Maiu, pare, că iubese, pare însufletita, și provóca a iubi și a ne însufleti.

Ce mirare deci, déca o bună parte din productele geniului tinerulu nostru poetu apartienu lirice de amóre!¹⁾ Pre langa acestea dinsulu ne mai inavuti literatur'a poetica cu câteva balade, poporali și de arte, ode și imuri, mai multe piese gnomiche și satirice, unele elegie, cumu și cu nescari traduceri câtu se poté de bine nimerite din Horatiu și Sofocle.

Și că se vorbim mai antaiu și antaiu de poezie mélice din cestiune, unele din ele nu numai ne incanta, ci ne surprindu chiaru. Intr'atát'a ele ne descoperu o subiectivitate straordinaria, generósă, potente și adēncă, în simțiu și pasiune, unu sufletu nobile, înaltu și petrunderi din partea poetului; ceea ce face lirica adevérata!

Asiá este. Pentru că dis'a lui Góthe, că „cuprinsulu său contienutulu poeticu e cuprinsulu vietiei proprie“ [poetischer Gehalt ist Gehalt des eigenen Lebens]²⁾, e drépta despre ori-ce soi de poezi, mai alesu înse, despre poezi'a lirica. Lirica frumósă presupune frumosulu în peptulu poetului, în peptulu nostru propriu. Dramatic'a și epic'a sunt mai multu obiective; în lirica înse poetulu exprime simtimentele, dorintiele, patimele sale proprie. Și chiaru cându iea de obiectu poemei sale patime, doruri, doreri, aspiratiuni și lucrări straine, acestea încă le tractéza din punctulu subiectivității sale, cantandu simtirile, ce acele lucruri straine desceptara și asiá-dicēdu aprinsera în peptulu seu. „De aceea cu dreptu cuventu pretinde omulu dela poetu — dice Schiller,³⁾ — că acést'a în privinți'a întielesuale și morale se stē pe unu gradu cu densusu, fiindu că densusu nici în óre de placere nu vré se se degrade, se cada mai josu de sine. Dreptu ce nu e de ajunsu a desemnă cu coloru potentiate cutare simtimentu, ci trebuie se simțim potentiatu și înaltu; însufletirea singura nu e de ajunsu, ci se recere însufletirea unui spiritu. Totu, ce poetulu ne poté dá, este individualitatea s'a; deci acést'a trebuie se fia démna de a fi espusa, esibita înaintea lumii presentii și venitorie.“

¹⁾ Góthe, tractandu de obiectele cantecelor, nu se îndoiesce a enuciá:

Liebe sei vor allen Dingen
Unser Thema, wenn wir singen

²⁾ Góthe la Lemcke Populäre Aesthetik, art. Dichtkunst.

³⁾ Schiller Kritik über Bürger.

^{*}) Wilh. Hoffmann Beschreibung der Erde, Stuttgart 1839; pag. 3074; cfr. „Neue illustr. Zeitung“, 1876 Nr. 23.

Destulu inse cu espunerile teoretice.

V. Se ilustrăm acum teoremele și se le adevărăm celu puțin cu două bucati lirice de ale poetului, pe cari ar' fi pecatu a nu le cită întregi. Un'a intitulată „La ea“ suna:

Copila gratioasă, crinu dalbu, incantatoru!
Cum ai potutu in sinu-mi s'aprinde atata doru?
In lumea, unde ceriulu se inflorescu te-a pusu.
De unde-atata farmecu cu tine ai adusu?
De unde-atate gratii si insusiri divine,
La cari anima, mintea, silita-i se se 'nchine? . . .
De-acum numai de tine suna-va a mea lira;
Ca dulcea ta fiintia nimicu nu me inspira!

Imaginea-ti ceresca cu dragu eu o-asu descrie
Ca lumea s'o cunoscă si-admire in vecie. . .
Afla-voiu inse 'n lume colorii asi maretie
Cum cere desemnarea divinei tale fecie?
Cu ce se te asemanu in canturile mele?
Cu bland'a aurora? cu-a luncei viorele?
Cu soarele de aur? cu-a noptii stelisiore?
Cu angerii din stele? cu dienele din soare?

Cu-aceste inse, draga, tu n'ai asemanare:
Ca farmeculu aurorei frumseti'a-ti e mai mare,
Si multu esti mai modesta decatu o viorea,
Mai blanda ca unu angeru, mai dalba ca o stea,
Mai juna, mai placuta, ca dienele din raiu,
Mai dulce si mai buna, ca soarele de Maiu;
Ca-ci in aceste tote indar' eu am cercatu
Se aflu paradisulu, ce 'n ochi-ti am aflu! . . .

Stam tristu, fara sperantia, cu sinu 'n amortire,
Ne-avendu in asta lume vre-unu doru seu fericire. . .
Der' tu animei mele ucise de tristitia
Cu dulcea ta zimbire i-ai datu o noua vietia.
In sinu-mi era nopte. . . Der' noptea tu ai stinsu,
Si soarele sperantiei pe ceriu-mi ai aprinsu;
Si p'a vietii lumea disiertă, 'ntristatōre,
Facut'ai se resara mii flori incantatōre.

Cu ce der' — blanda radia cadiluta dintre stele! —
Cu ce se te asemanu in canturile mele? . . .
O! dulcea ta fiintia privi, numai, o sciu,
Si adora din sufletu, der' nu potu s'o deseriu! . . .
Mai scumpa mi-pari tu mie, ca totu ce-i pretiosu,
Mai buna, mai frumoasa, ca totu ca-i bunu, frumosu;
Fiintia se te 'ntrăca nu-i nici in Eliseu,
Si 'n lume n'ai altu semanu, decatu pe Dumnedieu!⁴

Cealalta anacreontica si cu inscriptiunea „Copila si florile“, e conceputa estu modu:

Intre flori in gradiniōra
Sta copila suspinandu . . .
„Ce plangi, draga sorioara?
I sioptescu florile blandu,

„Mai de multu zimbindu voiōsa,
Ca si-o stea, la noi cautai,
Si vedindu-ne setose:
Pe tote ne adapai. . .

„Adi noi inse gelea-ti mare
Vremu indar' s'o alungamu:
Tu te usci de intristare,
Noi de sete ne uscamu. . .“

— „Mici sorori! odinora
Surdiendu la voi priviam:
Caci in ori ce floriōra
Unu raiu linu atunci zariam.

„Der' adi nu me 'ncanta 'n vietia
Decatu unu scumpu „trandafir“
Ce-i departe, si-acui facia
Numa 'n visu potu s'o admiru.

„Vadapam odiniōra,
Dalbe flori cu scumpu mirosu:
Si de ap'a din isvora
Infloriati multu mai frumosu.

„Adi n'adapu flori, numai doue,
Ce pe facia-mi inflorescu. . .
Le totu udu din ochi cu roua:
Totusiu pieru, se vescediescu.

Candu audi in ultim'a piesa atata naturalitate idilica, atat'a sentimentu doiosu, atata fragedime, ti-pare ca audi cunoscut'a anacreontica „Lamento amoroso“ de Vittorelli. Era incatu pentru pies'a citata la locul primu? Lasamu se judece onoratii lectori profunditatea si puternicia sentimentului, sborulu imaginatiunei, colorile variate si liricu-cutediate ale imaginilor poetice, si unetatea cugetului, de care e portata intrég'a poema, cari tote facu, ca omulu se nu se sature a o citi si resciti.

(Va urmă.)

Datine si credintie romane.

Cuculu.

(Continuare.)

VIII.

Sunt multe paseri mutatoare, cari cu sosirea loru in tierile nostre ne anuntia desceptarea naturei, venirea primaverei, si cu ea impodobirea pomiloru si-a arboriloru, resarirea vioreleloru, a acelu mici floricele, pe cari tota lumea le cunoste si cari, pe catu suntu de mici, pe atat'a mirōsa mai frumosu, pare-ca ni-ar dice: „sunt mica, dar' cocheta; sunt nemicu, dar' placu multu!“ Inse Romanulu, carui'a i-i place se traiasca in mijloculu naturei, care se bucura mai multu decatu ori care altulu de invierea ei, in anuntierea neci unei paseri n'are asi de mare incredere ca intr'a Cuculu. Deca Cuculu n'ar' vent, Romanulu muncitoriu crede ca nu si-ar' potē lucra campile s'ale, ca n'ar' ave aceea viosie si desfatere, ca atunci candu ilu aude cantandu!

Domne-ajuta Cuculu
Se sbore din cuibulu lui
In mijloculu campului
Pe cornele plugului.
Se sbore din satu in satu,
Ca Dumnedieu l-a lasatu.
Se sbore din pomu in pomu
Se-lu auda ori-ce omu.
Se sbore din curte 'n curte
Toti copiii se-lu asculte . . .
Cuculu de nu ni-ar' canta
Nice noi n'am mai ara.
Cuculu de nu s'ar' porni
Nice noi n'am plugari!¹⁾

Cate paseri mutatoare nu l'ar' potē invesele pe Romanulu muncitoriu cu cantecele loru cele cu multu mai armonioase, mai patrundatōre si mai placute decatu monoton'a cantare a Cuculu?

Dar' nu! . . . Glasulu Cuculu e pentru densulu celu mai distinsu dintre tote. Acest'a-i place lui mai

¹⁾ Poesii pop. rom. tom. II. de subsemn. Cernauti. 1875. pag. 25.

tare! Pre acest'a ilu iubesece elu mai multu.
— Dovada despre acést'a fie-ne urmatóri'a doina:

Frundia verde maracine
Câte glasuri suntu pe lume,
Nu-i glasu cá si-alu Cucului
Cându e vremea plugului.
Ba mai este si alu mierlii
Totu pe vremea secerii. ¹⁾

Câtu de puternica e cântarea Cucului si ce feliu
de efectu produce ea asupr'a animei Românuului se vede
încea si din urmatóriuulu cântecu:

In mijloculu codrului
Cânta puulu cucului;
Asiá cânta de frumosu
Câtu si frundi'a cade josu;
Asiá cânta de cu jale
De cade frundi'a pe cale.
De-asi scí cântá cá si cuculu
Nu m'asi mai munci cu lucrulu,
Asi sari din fagu in fagu
Si-asi cântá mândrei cu dragu. ²⁾

IX.

Am spusu mai susu cumcá glasulu Cucului menea
a bine si-a reu. Am amentitu si-aceea cá fie-care
Românu se pregatesce pe la Bunavestire cá se-i asculte
cânteculu si se véda ce sórte i-a prevestí? Si Cuculu,
cá o pasere sfânta ce este, toturor'a le prevestese câte
ceva: unor'a bine, altor'a reu, dupa cum are se i-se în-
temple . . .

Déca asiá dara pre o séma de feciori i-au luat
in catane, déca s'au despartitu de cas'a parentiésca, de
consangeni, amici si cunoscuti si au fostu siliti se para-
sésca tiér'a loru si se se duca in alte tieri straine, Cu-
culu este de vina, pentru-cá elu li-a prevestitu acést'a.

Pe dânsulu isi descarca ei totu alénulu inimei loru,
când cânta:

Frundia verde flori marunte,
Cânta cucu 'n vârful de munte,
Eu gândescu cá-mi cânta mie,
Ci elu cânt' a catunie,
Si elu cânta la voinici,
Carii se duc de pe-aici. ³⁾

Séu alta doina:

Cânta cuculu pe câmpie,
Eu gândiam cá-mi cânta mie,
Dar' elu cânt' a pribegie
La voinici for' de sócie. ⁴⁾

Ciobanulu, carui'a mai degraba i-ar' placea se fia
in societatea semeniloru sei, între cunoscuti si cunoscute,
decátu se petróca singuru numai cu oile sale pe munti

¹⁾ Paulu Drag'a. Doine si hore pop. din Comitat. Aradului
in Ungari'a publ. in „Famili'a“ an. VII. Pest'a. 1871. p. 367.

²⁾ Valeri'a Bianu. Doine si hore pop. din giurulu Mediasiu-
lui in Transilvani'a publ. in „Famili'a“ an. VIII. Pest'a. 1872.
p. 485.

³⁾ Anastasi'a Leonescu. Doine pop. de lângá Surulu in Tran-
silvani'a. publ. in „Famili'a“ an. X. Budapest'a. 1874. p. 31.

⁴⁾ Din colecti'a mea.

si se se lupte cu totu feliu de neplaceri si neajunsuri,
pune vin'a pe Cucu, de ce nu i-a cântatu a bine? de
ce i-a menitu se fia numai singuru? Si 'n dorerea s'a
'lu sudue dicându:

Legea t'a de cucu balanu!
Ti-am platitu se-mi cânti unu anu,
Tu nu mi-ai cântatu de-unu banu.
Mi-ai cântatu pe munti la oi
Totu a scârba si nevoi. ¹⁾

Déca unui'a séu altui'a nu-i merge dupa cum do-
resce elu se-i mérga, totu Cuculu e de vina, pentru-cá
nu-i cânta a bine. De-ace'a ilu amenintia elu cu mórte
si-i dice:

Bata-te crucea de cucu!
Cânta-mi bine cá te 'mpusicu.
Si te 'mpusicu si te mânâncu
Nici friptu bine, nici saratu,
Numai prin cenusia datu. ²⁾

X.

Cuculu, nu numai ca prevestese binele si reulu,
ce are se-lu petróca fie-care Românu in decursulu anu-
lui, ci elu mai are înca si darulu de-a aliná prin gla-
sulu seu celu placutu dorerea si scârb'a fie-carui omu.

Dreptu aceea o fetisióra, care a parasit'o dragu-
tiulu seu si din caus'a acést'a nu-si mai póte veni in ori
de superarea cea mare, se róga Cucului, ca elu se nu
cânte numai celoru voiosi, ci se-si mai aduca aminte
si de cei scârbiti.

Cucule cu pene rosi!
Nu cânta la cei voiosi,
Cânta-mi mie ca-su scârbita
Si cu inimiór'a fripta. ³⁾

Barbatulu, care si-a perditu nevest'a, nime nu-lu
póte mai lesne si mai de graba mângaiá si aliná cá Cu-
culu. De-aceea nu se mai adresaza elu nimerui, ci nu-
mai Cucului ca acest'a se-i aline si se-i asiedie inim'a
ce suspina si oftéza dupa nevest'a sa.

Cânta-mi, cuce, pe ferésta
Daca vedi ca n'am nevésta.
Cânta-mi, cuce, si-mi alina
Inimuti'a-mi ce suspina.
Cânta-mi, cuce, de-mi asiéza
Inimuti'a-mi ce oftéza. ⁴⁾

Altulu éra-si, vediéndu ca Cuculu se'nvêrtesece si
cânta prin tóte livedele, numai la dânsulu nu, ilu îm-
bie cu plata numai se cânte si la dânsulu.

Elu dice:

Cucusioru cu pene verdi
Mândru cânti pe la livedi.

¹⁾ Din colecti'a mea.

²⁾ V. Alecsandri. Cântece de preste Oltu. publ. in „Convor-
biri lit.“ an. X. Jasi. 1876. p. 209.

³⁾ Din colecti'a mea.

⁴⁾ J. Michnea. Doine pop. din Maramuresiu. publ. in „Fam-
ili'a“ an. X. Buda-Pesta. 1874. p. 151.

Cânta si'n livad'a mea,
Ca mi-i inimiór'a rea,
Ti-omu plati ce s'a cadea.³⁾

Si cuculu tuturor'a le cânta, tuturor'a le'mplinesce
dorinti'a, pre toti îi mângâie
(Finea va urmá.)

ELU TREBUE SE SE INSÓRE.

Novela de Maria Schwarz.

(Continuare.)

IV.

Ev'a si matusi'a s'a, o buna veduva betrana, in
ace'asi séra siedéu impreuna si lucráu in salonulu celu
micu, candu servitoriulu anunçiá pre domnulu Milnes.

Dupa-ce elu salutá pre matusia cu o curtuosia
anglesa extraordinaria, ocupá locu lângá Ev'a cu aceste
cuvinte:

— Pre dvóstre nu ve vediü-i adi la preambarea
indatinata, precându pre mene me maguliá ace'a dulce
sperantia, cá voiü fi ferice a me desfatá in scump'a
dvóstre faça. — Dta mi-ai prefacutu acést'a in datina,
si acum neci nu potü fi fora de a nu ve vedé in tóta
diu'a baremi câte pe unu momentu.

— Datinele usioru potü degenerá, si eu chiaru
pentru acést'a uréscu totu ce se póte preface in datina.

— Si totusi, domnisióra Ev'a, sentiéméntulu ani-
mei nóstre nu e altu-ceva decâtü o datina. Omülu —
precum dice unu proverbiu germanu — e sclavulu
datinei.

— Acést'a o negu. Déca me indatinezu intru atáta
cu societatea unui barbatu, încátu abié asceptu timpulu
candü érasí potü fi impreuna cu dínsulu, — atunci ur-
mându unei sioptiri interne misterióse, me retragu din
aintea acestui barbatu. Datin'a inchfa legaturi, éra eu
voiescu a remané libera.

— Inse déca iubimu societatea acelu'i'a care e
obiectulu amorului nostru, elu devine unu tesauru in-
dispensabilu alu animei nóstre, si insusi amorulu nu e
altu-ceva decâtü unu sémțiementu la care cu timpulu
se indatinéza sufletulu omului.

— Se póte cá déca voiü fi si eu candu-va amo-
rôsa, si eu voiü sémți astufeliu; dara multiamita lui
Ddieu, pâna acuma nu cunoscu acésta bóla nevindeca-
bila. Atât'a e siguru, cá déca voiü semti, cumcá anim'a
mea ar' voiü a se face sclava la o datina asiá de uri-
tiósa, atunci

— Ei bine! atunci?

— Voiü aretá usi'a la acestu sentiémentu. Intru
adeveru nu-mi potü imaginá neci o fatalitate mai mare,
pre acestu pamentu, decâtü a crede cá afara de X. séu
Y. nu este pentru noi fericeire. Ce cugeti Dt'a domnule
Milnes? Cum ti se paru dtale acestu-feliu de ómeni?

— Eu cugetu cu poetulu „cá doue suflete
si unu cugetu, dóue animi si o palpitatiune.“

— Acestu conceptu póte suná fórte frumosu de
pre scena, dara in viétia elu póte fi fórte monotonu si
uritiosu. Altucum tabloulu acest'a neci nu e fidelu, si e
numai o versificatiune, si de sene-si 'mi infaçisiéza pre
doi sclavi legati unulu de altulu pentru o viétia intréga.
E ingrozitória chiar' si ide'a ace'a cá cugetele nóstre se
fie indreptate in contínuu singuru numai la o persóna.

— Dt'a precum se vede, astadi te affi in o dispu-
setiune tare antipatica?

— Credu dle Milnes, cá neci nu voiü aretá sim-
pathia neci odata catra ace'a ce conduce la deliriu si
fanatismu.

— Opiniunile de siguru ti le vei schimbá, déca o
data vei iubi.

— Da; . . déca . . . inse acést'a nu se va intem-
plá, atátu de curându, déca intru adeveru se va intem-
plá candu-va.

— Déca dóra d-ra Eva dt'a te vei maritá vreodata
si atunci vei trebui se iubesci pre barbatulu pre care
'lu vei fi alesu de soçiulu alu vietiei.

— A me maritá?! strigá Ev'a ridiendu, — asiá
nebuna nu voiü fi neci odata. Nu credi dle Milnes, cá
eu sum cea mai fericeita fientia pre pamentu? Si apoi
fiendu asié, ce lipsa am eu de barbatu?

— Cá se-lu iubesci!

— Intru adeveru cá asiu voiü se sciü cumcá ce
feliu de barbatu ar' fi acel'a, pre care mi-l'asiu alege
de soçiulu, si pentru care me-asiu condemná la unu amoru
atátu de lungu cá si viétia. Inca pâna acuma baremi
nu am aflatu neci unulu pentru care se fiu fostu apli-
cata a-mi sacrificá scump'a si adorat'a mea libertate.

— Acést'a nu e prea lingusitoriu pentru seculu
nostru, si déca cugetu, cá odihn'a a câte animi o-ai
risipitu dt'a si cá câtü de fierbinte esti amata, intru
adeveru me-ai intristatu!

— Eu? — dise ridiendu, puçinu tarisioru Ev'a. —
Iertare dle Milnes, eu nu credü in amorulu barbatiloru!

— Ah! Dt'a faci o prea mare nedreptate, d-ra
Eva, descoperindu-mi-o acést'a chiar' mfe.

— Speru, cá Dt'a neci odata n'ai cugetatu la ace'a
cá eu dóra se dau crediementu cuventeloru dtale?

— Ba, pe Ddieulu meu, da!

— Intru adeveru, cá Dt'a dle Milnes esti unu
omu originalu, cá te lasi a fi cuprinsu de o asié ima-
ginatiune.

Milnes sub restempulu acestei conversatiuni cautá
din ce in ce cu mai mare surprindere spre Ev'a
Dara ospeti noi 'i intrerupsera admiratiunea surprindie-
tória; si conversatiunea urmá de aici inainte pre tere-
nulu literariu. Ev'a érá abundanta in observatiunile
s'ale simple, dara pline de spiritu, si anglesulu nostru
candü se re'ntórse sér'a la locuinti'a s'a, tienü urmato-
riulu monologu;

— Intru adeveru, dr'a Eva e o fientia originala
si amabila; manier'a ei e asié de fina, placuta si petre-
catória si totusi totudéun'a femeiesca . . . Si ea se nu

me iubésca? Trebuie se-i cascigu amorulu, de mi-ar' costá ori si ce, afora de libertatea mea. Si de ce se nu-i potu cascigá amorulu, cându pâna acuma nu am fostu respinsu de neci o femeia carei'a i-am descoperitu sântiemintele mele. — Ea trebuie se me iubésca!

III.

Trecusera câteva septemâni.

Anglesulu nostru din di in di se acufundá mai multu in bucuri'a sentieminteloru sale, pâna candu Ev'a din ce in ce mai multu se instreiná. Déca Milnes vorbiá de amoru, Ev'a glumiá, rideá si reflectá cá atari sentieminte passionate neci nu convinu unui anglesu flegmaticu, si in intielesulu strinsu alu cuventului 'si facea petrecere din insusirile bizare ale compatriotiloru lui. — In o séra frumósa de Maiu, Ev'a se preamblá impreuna cu câti-va cunoscuti ai sei prin menageria. Dlu Milnes pasié cu confidintia pre lângá dên's'a.

— Unde si cum 'ti vei petrece Dt'a vér'a? — întrebá Milnes.

Intru adeveru neci eu nu sciu. Neci odata nu m'am indatinatu a me hotari inainte, ci me lasu in voi'a unui momentu neasceptatu séu in poterea capriçiului, si facu dupa cum 'mi dictéza eventualitatea.

— Prin urmare de totu fora de planu.

— Da!

— Asié dara capriçiile 'ti hotarescu faptele.

Si Milnes priviá la dên's'a într'unu modu, aprópe infruntatóriu.

— Da! Dara dieu ce pretiu ar' si avé viéti'a acést'a, déca ni-am croi inainte regulatu cerculu lucratoriloru nóstre, cáci proprie chiar' in ace'a se afla fericirea nóstra, cá se pândimu si se apucámu momintele de fericire.

— Periculósa teoríá, si multu mai usioratica decâtu cá eu, unu anglesu, se o potu aprobá. Noi acasa considerámu viéti'a cá unu ce cu care nu ni e iertatu a ne jocá, si ni esaminámu faptele, cá óre consuna cu dreptatea?

— Dle, dóra numai nu vofesci a-mi demonstrá, cá anglesii 'su mai puçinu usioratici, decâtu cele-alalte creature ale lui Ddieu.

— Ba, da, — acést'a o afirmu, si dt'a inea ai fi silita a face astufeliu, déca ai petrece tempu mai îndelungatu in Angli'a.

— Se póte, dara abiá credu, — dupa-ce in adeveru me ingrozescu de orgoliós'a Angli'a, si asiá neci nu am de cugetu a o cercetá vre-odata.

Fruntea dlui Milnes se intunecá.

— De ce te ingrozesci dt'a de Britania?

— Pentru-cá e amesteculu negurei, a fumului de carbuni de pétra, a masinei de aburu, si a omeniloru uritiosi.

— Dra Eva, potu dice, cá Dt'a nu me magulesci, respunse Milnes cu faciá inrosita.

— Neci nu m'am indatinatu a face acést'a neci odata, si ce se tiene de patriotii dt'ale, trebuie se-mi concedi, cá acei'a servescu Europei tipurile celea mai originale ale estravagantiloru, precum si ace'a, cá cu legiuni întregi caletorescu prin lumea larga cu spleen neocupându-se cu altucev'a, decâtu cu rostbeef si cu plumpudding.

— Dt'a esti injusta, dra Eva. Neci ó natiune in lume n'a devenitu asié caracteru sublimu, cá anglesulu, si nu este natiune pe întregu rotogolulu pamentului, care se tiéntésca la o perfectiune cu mai mare interesu si cu asiá potere, cá si anglesulu.

— Ce'a ce dóra 'i împiedeca a fi uritiosi.

— Totu asiá au fostu toti acei'a, pre cari i-ai cunoscutu? In restempulu petrecerei dt'ale in Parisu, credu cá ai facutu cunoscintia cu mai multi.

— Si me-am convinsu, cá toti dela celu de antáiu si pâna la celu din urma suntu uritiosi. Singurulu anglesu cu care mi-am potutu petrece in viéti'a, esti dt'a.

— Asié dara totusi s'a aflatu unulu care nu e nesuferibilu, — observá Milnes suridiendu.

— Da. Inse inainte de a ne desparti, trebuie se-ti spunu cá si d-ta asemeni in unele si altele cu patriotii dt'ale.

Si cu acestea Ev'a se întórse catra Gunnar, cu cuvintele:

— Dá-mi braçiulu!

— Ce fericitu e dlu Hjorth, — siópti Milnes, — cá are dreptulu de a-ti poté intinde braçiulu. Acést'a e o fericire pentru care eu asi sacrificá bucurosu unu anu din viéti'a mea.

— Ha, ha, ha! Sir! Dt'a se pare, cá-ti pierdi líniscea anglesa, si vorbesci cu unu focu, carui'a nu-i potu dá crediementu.

Eva s'a radiématu de braçiulu lui Gunnar si asiá a trecut catra casa prin lunc'a trandafiriloru.

Ev'a si Gunnar au vorbitu despre poesía si artile frumóse..

Dlu Milnes mergea tacutu pre lângá Ev'a.

Preste o septemana dupa acestea Ev'a primi una epistóla fórté escentrica dela Milnes, in care acést'a cu espressiuni inflacarate si passionate, 'i dechiara amorulu seu si-i cere man'a. Ev'a dupa-ce o cetí de trei ori, — scrise sub numele lui Milnes cuventele acestea:

„Dupá-ce nu-ti potu primí amorulu, me vei iertá déca nu voiú a tiené neci epistol'a acést'a.

Ev'a Horner.“

Apoi o cuvertá, o sigilá si o tramisè indereptu.

(Va urmá.)

SCANTEIUTIE.

Unu avocat fuse întrebatu de unu presiedinte pentru-ce se insarcinēja totodéun'a cu procese nedrepte.

— Domnulu meu, respunde avocatulu, am pierdutu atâtea procese drepte, in câtu nu mai sciu pe care se le iau.

Unu studentu vorbise într'unu birtu asiá de multu despre diferitele sciintie ce invetiase, încátu unulu din conmeseni urându-i-se in fine de-**alu** mai ascultá pierdú rábdarea si-i dise cám cu mánfia:

— Crede amice, am auditu despre cele ce scfi. spune-ne in fine si ace'a ce nu scfi, si 'ti garantezu cá voiu sci-o eu.

— Eu? dise studentulu, ei bine, se-ti spunu: nu scfu cum se platescu cheltuiál'a ce o faciú aci si 'mi pare bine cá dt'a o scfi.

Toti incepurá a ride si amiculu i-i plati prándiulu.

Amorulu meu, diceá unu june catra o femeia, este mai mare decâtu mine.

— Déca e mai mare, respunde femeia, atunci nu este in dt'a, cáci nu incape.

Doi chiori se certáu într'o séra la cafenea. Unulu din ei, mai intieptu, dise celuialaltu:

— D-le, onórea nu me iérta cá se discutu cu dt'a prin cafenele. Déca ai gustu se ne lamurimu asupr'a acestui punctu, vino acasa la mine se ne intielegemu între *patru* ochi.

Unu siárlatanu intrá la unu argintariu si cerú se-i arete o tabachiera. Argintariulu i-i aretá dóue: un'a de 20 galbini si alt'a de 40.

Elu luá pe cea de dóuedieci si i-o plati. A dóu'a di veni din nou si dise argintariului cá si-a luatú séma si cá ar' voi mai bine pe cea de patru dieci galbini. — Dupa-ce i-o dete i-i plati comptulu in urmatoriulu modu: — „Eri, dise elu, ti-am datu douedieci galbeni, adi 'ti dau tabachier'a, care face asemenea douedieci, 'mi vei achitá dara acestu comptu de 40 galbini.“ Argintariulu confusu, crediú cá e justa socotéla, si-i achitá comptulu.

Pre albumulu unei Dómne.

Dela unu functionariu.

Tu mie 'mi esti *mandatulu*, hárta'a cea sublima
Ce-ascépta amplotatulu si 'n care eu me 'ncredii
Primesce-a mea iubita, profund'a, 'nalt'a stima
De-amoru, considerarea, ce tie 'ti pastredii.

Dela unu avocatulu.

In numele legii, *májora* iubita,
Asculta *suplic'a* ce-acum'a i-ti facu,
Te 'ncrede 'n *apelu-mi, procesulu* s'agita
Si-asiu vré cátu mai iute *conflictulu* se 'mpacu.

Dela unu profesoru de geografia.

Candu nu esti cu mine, decâtu prin *oceanu*,
Me uitu pe-a mea *charta*, aprinsu de ardóre,
Si numeru la *golfuli, mări, meridiane*,
Stremtori, riuri, lacuri, munti, vái, promontóre.

Dela unu redactoru politicu.

Candu vedu a t'a presentia si pérulu teu celu bloodu
I-mi vine se-ti scriu iute articole de fondu.
La *Scirele din urma* asiú vré se dica odata:
„Guvernulu si poterea 'ti e tie 'ncredintata.“

Dela redactorulu Puricelei.

Te-am cáutatú prin stele, te-am cáutatú prin sóre,
Întrebai de tine din *flóre in flóre*,
Credeamu cá sburasesi dreptu in *Empireu*,
Candu te afu scumpa, adi la *Herestreu*.

Puricele.

REVISTA.

Diu'a de 30 augustu v. este una di mare pentru poporulu românú, di de bucuria, dar' in acel'asi timpú de durere si de intristare. — Ea vediú reinodându-se firulu stromosiescei traditiuni de vitejia, prin implántarea stindardului românescu pe fortulu Griviti'a; dara costá pierderea unui insemnatu numeru din cei mai valorosi si mai demni fii ai tieiei. — O salutámu si trebue se o salute Natiunea intréga cu bucuria, cá una dovéda necontestabila despre vitalitatea poporului românú; cá unu nou si puternicu titlu la una viétia independenta, onorata si respectata in concertulu poteriloru europene. — In acel'asiu timpú inse, toti suntemu detori a manifestá adánc'a nóstra recunoscentia martiriloru causei nationale, cari prin sacrificarea viétiei lorú pe inaltimile Grivitei, au recascigatu natiunei reputatiunea de vitejia ce se pierduse prin vécuri de neactiune, iubirea lumei civilizate si dreptulu la o esistintia independenta. — Natiunea intréga, cu gândulu la mormintele eroiloru cadiuti pre paméntu streinu, depune lacrimé de iubire si de recunoscentia pre morméntulu lorú, care a devenitu unu sanctuariu pentru generatiunea presinte si pentru cele ce o voru urmá. R.

Din ocasiunea acestei dile festive, „*Stafet'a*“ din Iasi, serie:

Erau triste tempuri! — Asvêlita 'n pulberea uitarei, si batuta de talazurile sórtei, falang'a romána de pe malulu betranului Danubiu, se strecura incetu p'ntre veacuri, si vigórea ei de alta data, erá stinsa. — Si numai in faptulu dilei si la apusu de sóre, buciumulu pastoriului, tramiteá colniciloru din valea Carpatiloru glasulu seu vechiu cá si lumea, redeseptându echoulu si faciându-lu se vorbésca. — Atunci, din maruítáele paméntului, freamétulu codrilorú si sioptele váiloru amestecându-se formau unu murmuru ce intoná trecutulu. Trecutu mare, gloriosu, ilustru! perditu inse in nóptea timpuriloru. — Si totulu reintrá in linisce! Cerbicea romána stá inconváiata sub apasarea străinului, vélulu dileloru negre acoperia virtutea si renumele stravechiu, — iobagiulu rodeá máduv'a si stingéa cele din urma scânteii strélucitórie ale trecutulu. — Dar' într'o di nórii se imprasciara si sórele luminosú aparú! — Traiesce inca! Esista, ace'a pulbere de glorie pretiósa pe care muschiulu secoliloru o acoperise! — Sângele curse limpede si rosú cá purpur'a: sânge adevératu!

Ace'a di fú 30 Augustu 1877!

Te salutámu mare si frumósa, di de doliu, dar' in acel'asiu timpú di de deceptare! — Cáci mórtéa este viétia! — Te-am vediutu aparédu pe orizontu maiestósa si incungjurata de aureol'a invierei si a gloriei! — Fii binecuvéntata! — In genunchi Románi! prosternati capetele vóstre si depuneti o lacrima pre morméntulu a-celorú, cari au primitu in sacrulu lorú depositu germenii nóuei nóstre vieti. — Ei au semenatu nobil'a seméntia a reinviarei; nóua, se scimu a culege fructele. — Ei eroii, au fostu mari in fapt'a lorú; se scimu si noi pigmeii a aprecia maretulu lorú actu. — Tierána scumpa, care acoperi osamintele vitejiloru morti pentru patrie si neatérnare, te bine-cuvéntámu!

Franci'a judecata de Cancelarii Rusiei si a Prusiei.

Gorceacoff într'o convorbire avuta cu correspondentele diariului „*Soleil*“ disé ca „elu a sustienutu totudeaun'a cumcá decaderea Franciei ar' lasá o lacuna regretabila in concertulu european. Acésta convictiune — continuá elu — pre care nu am tainuit'o neci-odata, a fostu caus'a dusmaniei, cu care me onoréza cancelariulu germanu. Totudeaun'a am disu barbatiloru de statu francesi, lui Thiers si lui Decazes: Fíti tari! Este de o neaparata trebuintia a fi tari, atátu pentru propri'a nóstra sigurantia cátu si pentru ecuilibrulu european Acést'a si o mare prudintia in relatiunile s'ale cu únele guverne, va fi ace'a ce voiu recomendá totudeaun'a guvernulu francesu.“

Bismark într'un'a convorbire avută cu corespondentele din Parisu a diuariului „Times“ disè: „In realitate suntu asiè dicîndu doue Francii. Franci'a din Parisu este Franci'a cea vanitòsa, iubitòre de placheri, extravaganta, care face revolutiuni, declara resbelu si nu se gandescè neci odata la economi. Toti i-i aducu bani si ea resipesce totu. Alaturi cu ce'alalta Franci'a, cea adevèrata, ace'a din provinci'i, care muncescè cu activitate, este moderata si face economi: acèst'a din urma platescè pentru capriciile si nebuniile celei dintai. Dèca un'a face revolutiuni, ce'alalta 'trebuie se suferè. Dèca cea de antaiu declara resbelu, cea din urma 'lu pòrta, desi provincialului i este fòrte scumpa patri'a s'a si elu nu cunòscè sacrificiu mai mare decātu de-a-o parasì pentru serviciulu militariu. Pre candu me aflámu in Franci'a, me interesaiu fòrte multu de soldati si me intretienii adesea cu dènsii. Unic'a lor dorintia erá de a-si terminá serviciulu militaru spre a se re'ntòrce in patri'a loru. Dèca s'ar' ascultá tieranulu, Franci'a n'ar' face neci odata resbelu; cu tóte acestea elu se lupta cu vitejia, candu se lupta. De e batutu, se intristèza; dèca cásçiga, se bucura; dar' invingatoriu sèu invinsu, elu scie inainte de tóte, cà invingerea sèu pierdereá punu capetu resbelului si-i permitu de-a se re'ntòrce in patri'a s'a.“

Limbele si dialectele vorbite in lume se redica la 3,064, distribuite astfeliu: 987 asiaticè, 587 europene, 276 africane si 1,214 americane. — Cele mai principale asiaticè suntu: ebre'a, arab'a, rabinic'a, samaritan'a, caldeen'a, ural-arabic'a, zend, pèlivi parsi, curda, persana, sanscrita, indus-tana, armèna, giorgiana, circasiana, brahma, malabara, chineza, tibecana, japonesa, coreana, tagalu, malesa, javanesea, mongola, mandsiara, turca, galica, kimrica, deonagara, tamul, taitiana, marda, siriana, birmana, camboge, cingalesa, avara, etc. — Principalele europene suntu: latina, grèca italiana, retica, francesca, spaniola, cantabrica, romána, porrigesa, permiana, lapona, ungara, illica, slava, rusa, serba, boema, vènda, catalana, gotica, germana, olandesa, suedesa, danesa, englesca, irlandesa, galica, etrusca, scotiana, ilirica, rutèna, bosniaca, polonesa, cimeriana, albanesa, flamanda, norvegiana, provensala, bretona, toscana, slovaca, ceca, bulgara, croata, etc. — Principalele africane suntu: egiptèna, mauresca, ghiz, tamassey, chaoni'a, copta, amharica, berbera, gkeez, yolof, fulah, fautin, cafra, hotentota, mandigna, madecasa, etc. Principalele americane suntu: mexicana, algonquina, peruviana, macabi, araucana, patagona, guarana, etc.

Catehetic'a Bisericeii dreptcredinciose resaritene compusa de protopresbiterulu **Joan Stefanelli**, catechetu la sco'la poporala gr. or. si docentu la facultatea teologica a universitatii din Cernauti Sibiu. Editur'a si Tipariulu Tipografiei Eredei de Closius. 1879. Pretiulu e 5 fl. v. a. pentru Romanii 13 franci. — Opulu acèst'a vene a umplè o lacuna de multu semtita in literatur'a bisericeii resaritene: aducîndu serviciu insemnat clerului romanu, intru pastorirea sufletelor crestine incredintate ingrijirei lui parentiesci.

Aritmetic'a. Esercitiu practice cu numerii dela 1 pana la 100 dupa sistemulu decadicu pentru incepatori din anulu alu alu doilea de Dometiu Dogariu si Ionu Dariu, invetiatori la sco'la primara din Satu-lungu etc. Brasiovu. Editur'a Librariei române J. C. Tacit. 1879. Pretiulu unui esemplariu e 25 cr. v. a. Incātu pentru valòrea interna a acèstui manualu scolastec credemu cà e de ajunsu a insemnà cà ace'la a fostu esaminatu de o comisiune de invetiatori si profesori din Brasiovu.

Misiunea englesca tramisa la Afganistanu abià sosise in Cabulu, si poporulu de ròndu se se arete nemultiamitu si provocatoriu facia de ea. Misiunea a fostu asediata pâna la cladirea unui edificiu propriu, in nescè case de lemmu. Resculatii au atacatu casele misiunei inca la 3 sept., dar' au fugitu respinși prin unu focu violent de puscii; dupa pràdarea arsenalului, ei s'au re'ntorsu inse de nou, intariti de asta-data prin vulgu. Perde rile au fostu mari de ambe partile. Spre sèra Afganii au datu focu casei. Cei ramas in viètia din misiune, au esitu afara, si dupa-ce s'au aparatu cu multa vitejia, au fostu omoriti pâna la unulu.

Gacitura to- ra- de siacu.

	Ca-	'a-	se	ri!	
si-	sa	mi-	E.	da.	tru
ne-	ciu-	sfa-	pa-	me	de
	ci	pe	Bra-	nos-	
		lu	ra-		
	in-	tori	se	ti	
	me	mu	vin-	ni.	
totu	ge-	la	ro-	fi-	fra-
ar-					ma-

ra-	a-	De Bert'a Poruliu.				me!	a		
mul-	ei	nost-	strinsu		ta-	in-	caci	su,	
	t'er-	tu	fer-	ra-	ali	ra	ar-	tea	
	ra	ni-	ne-	pé-	le	pa-	drep-	vin	
	mi-	ra	ti-			se	a-	a-	
	ta-	cii				tu,	sa-		
San-	Ro-	sa-	ber-	toti	ritu,	drep-	re-		
re-	dî-	te	ma-	ri-	re,	Si	pe-		
t'a	Frati	ni	li-			ta-	rea	ne-	do-
a	de	Se pòte deslegá dupa saritur'a cabului.					te	a	

Terminulu pentru deslegare e 8 20 octomvra. Inrte gacitóri se voru sortiá icòne si carti frumòse.

POST'A REDACTIUNEI.

Espatriatululu nu-lu potèmu impatriá — fora de a ne espune pre noi la espatriare. — **Caletoriulu.** Abià a pausatu la noi câteva mominte si a sî caletoritu mai departe — in cor'fa papireloru netrebuintiose.

J. P. in **L.** Amiculu nostru **Dr. J. C. Dragescu** se afla in Tulcea. — **J. Badescu** si **L. Grigoriu** in Bucuresci. Din „*Noptile Carpatine*“ nu credemu se se mai afle neci unu esemplarin de vendiare. Pentru editarea noua a Poesiiloru lui Andreiu Muresianu, ni-amu adresatu la credii laureatulu nostru poetu, cerèndu-le: se le edee in-si-si sèu se ne dee noua dreptulu de editare. Salutare!

Se morin cu tene se me sfirsiescu. Din inspiratiuni straine nu va vedè **Se vèda lumca ca te iubesc!** nici ca nici lumca ca: ai preferi amorulu ei la amorulu plagiatòrulu. Pentru ace'la inse nu ai ce te sfersi: sfersiescu inse cu poes'ia cà se traiesci multu si bene pre pamentu.

Proprietariu, Editoru si Redactoru respundietoriu: **Niculae F. Negrutiu.**

Gher'la. Imprimari'a „Georgiu-Lazaru.“ 1879.